Запропонована методика здійснення внутрішнього аудиту витрат на виробництво промислової продукції дає можливість аудитору охопити всі важливі аспекти обліку витрат виробництва, перевірити правильність, законність, своєчасність відображення в обліку усіх господарських операцій, пов'язаних з витратами на виробництво, виявити порушення та розробити рекомендації щодо їх усунення та підвищити економічну безпеку підприємства.

СИСТЕМА «СТАНДАРТ-КОСТ»: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ

Шавріна Ю.В., здоб. ОС «бакалавр»
Науковий керівник – канд. ек. наук, доц. **Т.В. Розіт**
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Система стандарт-кост (standard costing system) - це система обліку витрат, яка використовує стандартні витрати для відображення фактичних витрат. Стандартні витрати - це передбачувані витрати на одиницю продукції або послугу, які встановлюються на основі минулого досвіду, експертних оцінок або інших методів [1].

Система стандарт-кост складається з двох основних етапів:

Етап 1 – розрахунок стандартних витрат. На цьому етапі визначаються стандартні витрати на матеріали, заробітну плату та накладні витрати. Основні витрати будуть розраховані наступним чином:

Стандартні витрати на матеріали розраховуються на основі норм витрат матеріалів та фактичних цін на матеріали, у той час як норми витрат матеріалів - це кількість матеріалів, необхідна для виготовлення одиниці продукції, а фактичні ціни на матеріали - це ціни, які фактично сплачуються постачальникам.

Стандартні витрати на заробітну плату розраховуються на основі норм часу та фактичних заробітних плат, при тому, що норми часу – це кількість часу, необхідна для виготовлення одиниці продукції, а фактичні заробітні плати - це заробітні плати, які фактично виплачуються працівникам.

Стандартні накладні витрати розраховуються на основі норм накладних витрат та фактичних витрат на оплату праці, матеріальні витрати та інші накладні витрати, коли норми накладних витрат - це відсоток від вартості матеріальних витрат або відсоток від прямих витрат праці [2].

Етап 2 – порівняння фактичних витрат із стандартними. Для порівняння фактичних витрат із стандартними використовуються

відхилення. Відхилення можуть бути позитивними або негативними. Позитивні відхилення вказують на те, що фактичні витрати нижчі за стандартні. Негативні відхилення вказують на те, що фактичні витрати вищі за стандартні [4].

Відхилення можуть бути класифіковані за видами витрат, а також за причинами виникнення. Види відхилень за видами витрат:

– відхилення від норм витрат матеріалів;

– відхилення від норм часу;

– відхилення від норм накладних витрат.

Варто зазначити, що причини виникнення відхилень можуть бути різними, зокрема:

– економічні фактори, такі як зміна цін на матеріали або заробітних плат;

– організаційні фактори, такі як зміни в організації виробництва;

– технічні фактори, такі як зміни в технології виробництва [3].

Система стандарт-кост має ряд переваг, зокрема:

– покращує точність обліку витрат за рахунок використання стандартних витрат. Стандартні витрати є передбачуваними витратами, тому вони можуть бути більш точними, ніж фактичні витрати;

– допомагає контролювати витрати за рахунок виявлення відхилень. Відхилення вказують на те, що фактичні витрати відрізняються від стандартних витрат, а виявлення відхилень дозволяє менеджерам вжити заходів для їх усунення;

– надає інформацію для прийняття управлінських рішень, оскільки відхилення можуть бути використані для прийняття рішень щодо ціноутворення, виробництва, закупівель та інших аспектів діяльності підприємства [1, 3].

Система стандарт-кост має ряд переваг, проте вона також має ряд проблем, які необхідно враховувати при її використанні, зокрема можемо виокремити наступні основні проблеми використання даної системи:

– неточність стандартних витрат, оскільки вони базуються на прогнозах. Зміни в економічних умовах або в технології виробництва можуть призвести до того, що стандартні витрати не будуть відображати фактичні витрати;

– система стандарт-кост може бути складною у використанні, оскільки вимагає збирання та обробки великої кількості інформації;

– відхилення від стандартних витрат можуть бути використані для упередженого прийняття рішень. Наприклад, позитивне відхилення може бути використано для виправдання підвищення цін, а

негативне відхилення може бути використано для виправдання скорочення витрат [4].

Система стандарт-кост є ефективним інструментом для управління витратами, однак вона має ряд обмежень, які необхідно враховувати при її використанні.

Для підвищення ефективності впровадження та використання системи стандарт-кост ми пропонуємо дотримуватись наступних рекомендацій:

1. Ретельно проаналізувати витрати підприємства перед впровадженням системи. Це допоможе встановити точні стандартні витрати. Для аналізу витрат підприємства необхідно зібрати і проаналізувати таку інформацію про про витрати минулих періодів та фактори, які впливають на витрати. На основі аналізу витрат підприємства можна встановити стандартні витрати на одиницю продукції або послугу. Стандартні витрати повинні бути точними, щоб система стандарт-кост могла бути ефективною.

2. Забезпечити навчання працівників з використанням системи. Це допоможе працівникам зрозуміти, як працює система та як використовувати її для виявлення та усунення відхилень. Навчання працівників може бути проведене в формі теоретичних занять, практичних тренінгів або за допомогою електронних навчальних матеріалів.

3. Регулярно переглядати стандартні витрати для забезпечення їх відповідності фактичним витратам. Це зумовлено тим, що фактичні витрати можуть змінюватися з часом під впливом різних факторів. Перегляд стандартних витрат може бути проведений на основі аналізу фактичних витрат за попередні періоди.

4. Впровадити систему управління відхиленнями для своєчасного виявлення та усунення відхилень. Відхилення від стандартних витрат є сигналом того, що щось не так з виробництвом або іншими аспектами діяльності підприємства. Виявлення відхилень дозволяє менеджерам вжити заходів для їх усунення.

Тож, впровадження та використання системи стандарт-кост може бути ефективним способом управління витратами, але для підвищення ефективності системи необхідно враховувати можливі проблеми та вжити заходів для їх вирішення.

Інформаційні джерела

1. Гриценко В.М., Чумак В.В., Чумак І.І. Система стандарт-кост: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2021. 208 с.

2. Пилипишин О.В., Бойко О.О. Система стандарт-кост як інструмент управління витратами в умовах нестабільної економічної ситуації. Економіка і управління підприємствами. 2022. № 9. С. 17-23.
3. Horngren C.T., Foster G., Datar S.M. Cost Accounting: A Managerial Emphasis. 14th Edition. Prentice Hall, 2013. 1072 p.
4. Bragg S.M. Cost Accounting: A Contemporary Approach. 12th Edition. McGraw-Hill, 2014. 1128 p.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Шушлебіна О.С., **Юрченко Т.Д.**, здоб. ОС «магістр»
Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **Н.О. Бірченко**
Державний біотехнологічний університет

Теоретико-методологічні аспекти формування облікової політики відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективного фінансового управління та прийняття рішень підприємствами. Облікова політика повинна забезпечити відповідність звітності нормативним вимогам, передбачити організаційні аспекти її підготовки та документообіг.

Відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» «облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [1]. За Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» облікова політика – «конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів» [2].

Облікова політика необхідна для забезпечення прозорості та надійності фінансової звітності, полегшуючи прийняття рішень різними зацікавленими користувачами.

Одним із ключових теоретичних аспектів формування облікової політики є концепція актуальності та достовірного уявлення. Фінансова інформація має бути актуальною для зацікавлених сторін, тобто вона має бути здатною впливати на процес прийняття ними рішень. У той самий час вона має правдиво відображати фінансову реальність підприємства. Теоретичні засади визначають вибір облікової політики, яка задовольняє цим вимогам та підвищує достовірність фінансової звітності.